

Литература

1. Бондарев Д. Оцінка фізіологічної реакції організму під час виконання специфічних вправ футболу (ігри на зменшеному полі) / Д. Бондарев, Р. Сіренко, В. Гальчинський // Молода спортивна наука України. – 2009. – Т.1. – С. 48-53.
2. Годик М.А. Контроль тренировочных и соревновательных нагрузок. - М.: ФиС, 1980
3. Костюкевич В. М. Управление тренировочным процессом футболистов в годичном цикле подготовки. – Винница: Планер, 2006. – 683 с.
4. Максименко И. Г. Основы отбора, обучения и тренировки футболистов. – Луганск: Знание, 2002.— 424 с.
5. Начинская С. В. Спортивная метрология / С. В. Начинская. – М. : Академия, 2005. – 240 с.
6. Никитин Д.В. Моделирование специализированных стандартных упражнений в учебно-тренировочном процессе юных футболистов / Д.В. Никитин, П.Г. Дегтяренко // Научно-теоретический журнал «Ученые записки». – 2009. - №4 (50). – С. 69-72.
7. Футбол: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності // Підготовлена членами науково-методичної ради ФФУ [под. ред. О.П. Моргушенко]. – Київ, 2003. – С. 105.
8. Lebedev S. The influence of the training loadings on the state program of children's and youth sports schools of Ukraine on the psycho-physiological indicators of young football players of 10-12 years old / S. Lebedev, A. Abdula, B. Bezyasichny, S. Koval, V. Khudyakova // Journal of Physical Education and Sport, 17 (4), 2017. - 2583-2587. DOI: 10.7752 / jpes.2017.04293
9. Eissmann H.-J. The Physician's view of the appropriate training for young // 3-rd UEFA Youth Conference. Vienna, Austria. February, 1992, p. 47–60.
10. Gibbon A. Teaching Soccer / A. Gibbon, J. Cartwright.– London: BellandHyman, 1981. – 158 p.
11. Heart rate variability. Standards of Measurements, Physiological Interpretation and Clinical Use. Task Force of the European Society of Cardiology and the North American Society of Pacing and Electrophysiology // Circulation. – 1996. – 93. – P. 1043–1065.
12. Hoffman J. Pfsiological Aspect of Sport Traning and Perfomens. / J. Hoffman. – Human Kinetics, 2002. – 343 p.
13. Talaga J. Technica pilki nozntj / J. Talaga. – Warszawa, 1996. – 291 s.
14. Wilmore J. H. Physiology of sport and exercise / J. H. Wilmore, D.D. Costil. – Champaign Illinois: Human Kinetics, 2004. – 726 p.

**Без'язичний Б.І., Худякова В.Б., Довбій О.П.
Харківська державна академія фізичної культури
Гіль Ю.Б.**

Харківський національний університет будівництва та архітектури

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ЇЇ РОЗВИТКУ

Стаття присвячена визначенню основних тенденцій розвитку системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі. В статті відзначається, що однією з необхідних передумов успішного виконання вчителем своїх фахових обов'язків є забезпечення гідного рівня його професійної підготовки в педагогічному ВНЗ. Для можливості ефективного вдосконалення цього процесу важливо чітко визначити перспективи подальшого розвитку системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. При цьому важливо враховувати, що ці тенденції повністю узгоджуються із загальними напрямками модернізації педагогічної освіти в цілому у відповідності до Національної доктрини розвитку освіти. На підставі аналізу наукових позицій різних науковців визначено, що подальший розвиток системи професійної підготовки майбутніх учителів відбувається, з одного боку, в руслі таких загальних тенденцій розвитку педагогічної освіти як фундаменталізація, гуманізація й гуманітаризація, демократизація, випереджаючий характер, безперервність, інформатизація тощо. З іншого боку, розвиток цієї системи характеризується своїми специфічними тенденціями, які переважною мірою зумовлені вимогами суспільства до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури.

Ключові слова: тенденції, професійна підготовка, педагогічний внз, фізична культура, майбутній учитель.

Без'язичний Б. И., Худякова В. Б., Довбий А.П., Гиль Ю. Б. Система профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры и тенденции её развития. *Статья посвящена определению основных тенденций развития системы подготовки будущих учителей физической культуры в высшей школе. В статье отмечается, что одной из необходимых предпосылок успешного выполнения учителем своих профессиональных обязанностей является обеспечение достойного уровня его профессиональной подготовки в педагогическом вузе. Для возможности эффективного совершенствования этого процесса важно четко определить перспективы дальнейшего развития системы профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры. При этом важно учитывать, что эти тенденции полностью согласовываются с общими направлениями модернизации педагогического образования в целом в соответствии с Национальной доктриной развития образования. На основании анализа научных позиций разных ученых выявлено, что дальнейшее развитие системы профессиональной подготовки будущих учителей происходит, с одной стороны, в русле таких общих тенденций развития педагогического образования как фундаментализация, гуманизация и гуманитаризация, демократизация, опережающий характер, непрерывность,*

информатизация и т.п. С другой стороны, развитие этой системы характеризуется своими специфическими тенденциями, которые преимущественно обусловлены требованиями общества к профессиональной деятельности будущих учителей физической культуры.

Ключевые слова: тенденции, профессиональная подготовка, педагогический вуз, физическая культура, будущий учитель.

V. I. Bezyazychnyy, V. B. Khudyakova, A. P. Dovbiy, Y. B. Ghil. The system of professional training of future teachers of physical culture and trends of its development. The paper is devoted to the definition of the basic tendencies of development of system of preparation of the future physical education teachers at the higher school. The paper notices that one of the necessary preconditions of successful performance of professional duties by a teacher is the maintenance of worthy level of its vocational training in a pedagogical university. For the possibility of effective improvement of this process it is important to accurately define prospects of the further development of the system of vocational training of the future physical education teachers. Thus, it is important to consider that these tendencies are completely co-ordinated with the general directions of modernization of pedagogical education as a whole according to the National doctrine of the development of education. On the basis of the analysis of scientific positions of different scientists it is revealed that the further development of the system of vocational training of the future teachers occurs, on the one hand, in the flow of such general tendencies of development of pedagogical education as fundamentalization, humanization and humanitarization, democratization, advancing character, continuity, information, etc. On the other hand, the development of this system is characterized by its specific tendencies which are mainly caused by the society requirements to the professional work of the future physical education teachers.

Keywords: trends, training, pedagogical institute, physical culture, future teacher.

Постановка проблеми. В останні десятиріччя спостерігається значне погіршення стану здоров'я молоді, що зумовило підвищення уваги науковців до вивчення ролі та місця фізичної культури в системі шкільної освіти. У свою чергу, нагальна необхідність у переосмисленні існуючих підходів до її організації, розробки нової концепції фізичної культури вимагає внесення принципових змін у підготовку майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що вченими висвітлено різні аспекти професійної підготовки. Так, теоретичні засади здійснення загальнопедагогічної підготовки обґрунтовано в наукових працях О. Абдуллоєвої, А. Алексюка, Ю. Бабанського, В. Євдокимова, М. Євтуха, В. Лозової, Н. Ничкало, І. Зязюна, А. Капської, М. Подберезького, І. Прокопенка та ін. Питання дидактичної підготовки вчителя розкрито в доробках В. Бондаря, О. Бульвінської, В. Гриньової, В. Чайки, Л. Мартіросян та ін. Специфіку здійснення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в сучасних вишах схарактеризовано в дослідженнях О. Ажиппо, М. Віленського, Л. Деминської, Т. Ротерс, Л. Сущенко, Є. Таранової, Н. Шумакової та ін. Незважаючи на вагомий внесок указаних науковців у розвиток педагогічної теорії та практики, в наукових працях не знайшло достатнього висвітлення питання про визначення основних тенденцій розвитку системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури, однак важливість цього питання не викликає сумніву.

Формулювання цілей роботи. *Мета дослідження:* визначення основних тенденцій розвитку системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі.

Методи дослідження: аналіз педагогічної, соціологічної та довідкової літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті досягнення поставленої мети важливо відзначити, що роль освіти в житті суспільства та його окремих членів постійно зростає, адже вона відіграє провідну роль у становленні людини як унікальної особистості, озброєнні її необхідними знаннями, формуванні світогляду та творчих здібностей, культури здоров'я, вихованні як патріота і громадянина. На підставі цього можна підсумувати, що від якості освіти переважною мірою «залежить майбутнє держави: народу і культури» [1, с. 215].

Слід підкреслити, що особливу роль у реалізації поставлених перед школою освітніх завдань відіграють вчителі фізичної культури. Причому значущість їхньої професійної діяльності сьогодні підвищується на тлі прояву таких негативних явищ: зменшення загальної фізичної активності школярів; недотриманням багатьма з них здорового способу життя; зловживання учнями роботою з комп'ютером тощо.

Крім того, в останні роки загострилась проблема проведення профілактичної роботи зі школярами з метою попередження серед них наркоманії, алкоголізму, ніотинової залежності та інших форм девіантної поведінки. Це, у свою чергу, вимагає забезпечення здоров'язберезувального дозвілля школярів, збільшення практичних занять фізичною культурою та активізації спортивно-масової роботи в школі. Отже, сучасний учитель фізичної культури має докладати активних зусиль, щоб сформувати духовні потреби та здорові звички в учнів, сприяти зміцненню їхнього фізичного, психічного та духовного здоров'я [4; 8].

Очевидно, що однією з необхідних передумов успішного виконання вчителем своїх фахових обов'язків є забезпечення гідного рівня його професійної підготовки в педагогічному вч. У свою чергу, для можливості ефективного вдосконалення цього процесу важливо чітко визначити перспективи подальшого розвитку системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. При цьому важливо враховувати, що ці тенденції повністю узгоджуються із загальними напрямками модернізації педагогічної освіти в цілому.

Слід наголосити, що концептуальні положення модернізації системи професійної підготовки вчителів фізичної культури та підвищення якості їхньої професійної діяльності визначено в таких нормативних документах, як Закон України «Про фізичну культуру і спорт», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про національну доктрину розвитку освіти», «Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту» тощо. Так, у Законі України «Про загальну середню освіту» підкреслюється важливість виховання в учнів «свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як

найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я (вихованців)» [3, ст. 5]. У Національній доктрині розвитку освіти наголошується, що педагоги мають забезпечити можливість одержання кожною особою «необхідних науково обґрунтованих знань про здоров'я і засоби його зміцнення, про шляхи і методи протидії хворобам, про методики досягнення високої працездатності та тривалої творчої активності» [7, п. 13]. Слід також зазначити, що в процесі формування концептуальних ідей щодо покращення змісту й організації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах важливо враховувати положення Болонської декларації.

Як свідчить аналіз наукової літератури, багато відомих учених висловлюють у своїх працях цінні думки стосовно тенденцій розвитку системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Так, за висновками В. Платонова, В. Панюкова, В. Патрушева, М. Туленкова [9, с. 3], подальший розвиток цієї системи має відбуватися в руслі впровадження нової методології державної фізкультурно-спортивної політики, яка передбачає перехід:

- від формальної погоні за масовістю фізкультурно-спортивного руху до рекреаційно-оздоровчого і профілактичного ефекту, утвердження здорового способу життя;
- від адміністративно-командної до демократичної системи управління сферою фізичної культури і спорту, побудованої на ціннісно-спонукальних джерелах природних потреб людей у фізичному загартуванні;
- від жорстко впроваджуваних фізкультурно-спортивних нормативів і комплексів – до активної та диференційованої пропаганди впливу фізичної культури та спорту на працю, освіту та виховання людей, їх морально-етичний і світоглядний рівень розвитку;
- від ідеологізації та політизації фізичного виховання та спорту – до нормальних спортивних стосунків і зв'язків, заснованих на розумінні загальнолюдського характеру фізкультурно-спортивних цінностей.

На думку В. Магіна, провідними напрямками розвитку вищої освіти в галузі фізичної культури і спорту в контексті ідей сучасної парадигми освіти є такі [6, с. 360]:

- забезпечення конкурентоспроможних на ринку праці, компетентних і мобільних у сфері фізичної культури та спорту фахівців, готових до постійного професійного росту;
- удосконалення змісту вищої педагогічної освіти відповідно до сучасних вимог щодо рівня професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури;
- розробка й апробація інноваційних технологій фізичної культури і включення найбільш ефективних з них до змісту вищої освіти в галузі фізичної культури і спорту;
- здійснення постійної взаємодії з органами управління освітою, загальноосвітніми установами, освітніми закладами фізичної культури і спорту з метою вироблення єдиної стратегії щодо практичної реалізації положень нової освітньої парадигми;
- розробка, апробація й реалізація інноваційних форм і методів організації позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи майбутніх учителів фізичної культури.

Н. Белікова, приєднуючись до наукової позиції В. Разуванова, серед основних тенденцій подальшого розвитку системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури визначає такі [2, с. 10–11]:

- перехід від процедурної до нормативної системи, який передбачає визначення діагностичних цілей на основі врахування чіткої сформульованих вимог до кінцевої та проміжної підготовленості фахівця у вигляді конкретних знань і вмінь;
- пошук оптимальних форм сполучення спеціалізованої, загальнонаукової й гуманітарної компоненти знань студентів на основі фіксації конкретних вимог за певними розділами підготовки;
- забезпечення міждисциплінарного й інтернаукового характеру змісту освіти на базі блочного принципу, при якому навчальна інформація не диференціюється на окремі дисципліни, а подається у вигляді значних за об'ємом розділів, що відображають цілісні сторони підготовленості;
- реалізація інтенсивних змін системи підготовки кадрів шляхом оперативного впровадження в навчальний процес новітніх вітчизняних і світових розробок, а також ініціації досліджень у цій галузі, причому всі інновації мають бути матеріалізованими у вигляді зміни системи кінцевих і проміжних вимог до підготовленості фахівців;
- перетворення самостійної роботи в пріоритетну форму навчання студентів фізкультурних спеціальностей з орієнтацією майбутніх фахівців на самоосвіту, виражену в безперервному підвищенні свого загальнокультурного, інтелектуального і професійного рівня.

В. Кукса вважає, що провідне місце серед тенденцій подальшого розвитку системи підготовки майбутніх учителів фізичної культури займає здійснення поступового переходу «спортивно-рекреаційних і валео-фізично-реабілітаційних типів освіти від парадигми засвоєння знань, умінь і навичок до здібності сприймати, розуміти і усвідомлювати те, що ти робиш, чим займаєшся, для чого це робиться і що з цього (в найближчій або далекій перспективі) може статися» [5, с. 45].

Висновки. На підставі вищевикладеного можна підсумувати, що, з одного боку, подальший розвиток системи професійної підготовки майбутніх учителів відбувається в руслі таких загальних тенденцій розвитку освіти й, зокрема, педагогічної освіти, як: фундаменталізація; гуманізація й гуманітаризація; демократизація; випереджаючий характер; безперервність; інформатизація тощо. З іншого боку, розвиток цієї системи характеризується своїми специфічними тенденціями, які переважною мірою зумовлені вимогами суспільства до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури.

Література

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: статті, нариси, інтерв'ю. – Київ : Знання України, 2008. - 819 с.

2. Белікова Н. О. Сучасний погляд на перспективи модернізації вищої фізкультурної освіти // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Випуск 12 (39). С. 9-14.
3. Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.1999 № 651-XIV [Електронний ресурс]. *URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/651-14>. (дата звернення 14.02.2018)
4. Ильин Е. П. Психология физического воспитания: учебник. – Санкт-Петербург: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2000. 486 с.
5. Кукса В. Переорієнтація професійної самосвідомості студента-фізреабілітолога // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2002. № 4. С. 40–47.
6. Magin V. A. Razvitiye vysshego professionalnogo obrazovaniya v oblasti fizicheskoy kultury v kontekste idey novoy obrazovatelnoy paradigmy // Nauchnoe obosnovanie fizicheskogo vospitaniya, sportivnoy trenirovki i podgotovki kadrov po fizicheskoy kulture i sportu (8–10 aprelya 2009, g. Minsk). Minsk, 2009. T. 3. S. 356–361.
7. Natsionalna doktrina rozvitku osviti [Elektronniy resurs]. *URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>. (data zvernennya 14.02.2018).
8. Ponomarenko M. V. Sutnist pidgotovki maybutnih uchiteliv fizichnoyi kulturi do vikoristannya fizkulturno-ozdorovchih tehnologiy u profesijnij diyalnosti // Naukoviy Visnik Melitopolskogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu imeni Bogdana Hmel'nitskogo. – Melitopol: Vid-vo MDPU imeni Bogdana Hmel'nitskogo, 2011. №7. S. 319-326.
9. Pro novu kontsepsiyu fizichnoyi kulturi ta sportu / V. M. Platonov ta in. // Kontsepsiya pidgotovki spetsialistiv fizichnoyi kulturi ta sportu v Ukraini. Materiali I respublikanskoyi konferentsiyi. Lutsk, 1994. S. 3-4.

Бобровник В.І., Ткаченко М.Л., Домарадська Г.Г.
Національний університет фізичного виховання і спорту України

ОСОБЛИВОСТІ ВИСТУПІВ КВАЛІФІКОВАНИХ БІГУНІВ НА СЕРЕДНІ ТА ДОВГІ ДИСТАНЦІЇ В 2016 – 2017 РР.

Проведено аналіз виступів збірної команди України з бігу на середні та довгі дистанції на Олімпійських іграх в Бразилії в 2016 р. та на чемпіонаті світу в Лондоні в 2017 р., що дозволяє охарактеризувати результативність роботи легкоатлетів. Зіставляючи виступи спортсменів на чемпіонатах України та на основних легкоатлетичних форумах 2016 – 2017 рр., було виявлено як позитивні, так і негативні сторони їх підготовки.

Ключові слова: *Ігри XXXI Олімпіади, XVI чемпіонат світу, чемпіонат України, біг на середні дистанції, біг на довгі дистанції, нормативи IAAF, легкоатлетичні змагання, система підготовки.*

Особенности выступлений квалифицированных бегунов на средние и длинные дистанции в 2016 – 2017 гг. **Бобровник В.И., Ткаченко М.Л., Домарадская А.Г.** *Проведен анализ выступлений сборной команды Украины в беге на средние и длинные дистанции на Олимпийских играх в Бразилии в 2016 г. И на чемпионате мира в Лондоне в 2017 г., позволяющий охарактеризовать результативность работы легкоатлетов. Сопоставляя выступления спортсменов на чемпионатах Украины и на основных легкоатлетических форумах 2016 – 2017 гг., были выявлены как позитивные так и негативные стороны их подготовки.*

Ключевые слова: *Игры XXXI Олимпиады, XVI чемпионат мира, чемпионат Украины, бег на средние дистанции, бег на длинные дистанции, нормативы IAAF, легкоатлетические соревнования, система подготовки.*

Peculiarities of qualified middle and long distances runners' performance in 2016-2017. **Bobrovnick V.I., Tkachenko M.L., Domaradska H.H.** *Analysis of the National team of Ukraine middle and long distances runners' performance at the Olympic Games in Brazil in 2016 and at the World Championship in London in 2017 was carried out. This allows to characterize the track-and-field athletes' performance. Comparison of athletes' performance at the Ukrainian championships and at the major track-and-field competitions of 2016-2017 revealed both positive and negative aspects of their preparation.*

Endurance coaches (middle distance running and long distance running) must have a good knowledge of speed skills development level or other latent endurance indicators of track-and-field athletes possessing various qualifications and covering various distances. This can reveal weak aspects of athletes' preparation and determine if there is lack of speed or lack of endurance. So, the higher reserve of speed, the higher is endurance.

In view of this, we can conclude that at the present stage of track-and-field development particularly in middle and long distance running as well as in the system of organizing and assessing training process, coaches must focus their attention on applying methods, which are adequate to the major competitive exercise, taking into consideration many elements, such as technical, physical and functional. It is also necessary to apply these elements correctly from the point of view of methodology and according to the stage of long term preparation and stages of a year training cycle during the preparation for the major competitions of the year [1, 3, 11, 12].

Solution of this problem is one of the main tasks for middle and long distance runners' preparation.

Key words: *The XXXI Olympic Games, The XVI World Championship, The Championship of Ukraine, middle distances running, long distances running, IAAF standards, track-and-field competitions, system of training.*

Постановка проблеми. У легкій атлетіці біг на довгі та середні дистанції користується широкою популярністю у більшості країн. Йому присвячена велика кількість досліджень. Удосконалення процесу підготовки бігунів на вказані дистанції